

รายงานการวิจัย
เรื่อง รูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กา
อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
(Participatory flash-flood crisis management model in the area of Mae Ka
Subdistrict, Mueang District, Phayao Province)

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนโครงการวิจัย
จากทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อการพัฒนางานประจำสำนักงานวิจัย (R2R) รุ่นที่ 12
มหาวิทยาลัยพะเยา
ประจำปีงบประมาณ 2568
กรกฎาคม 2568

อาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณางานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเพื่อการพัฒนางาน ประจำสำนักงานวิจัย (R2R) ของมหาวิทยาลัยพะเยา

ดร.วุฒิชัย ไชยรินคำ
อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ดร.จารุวรรณ โปษยานนท์
อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

นายพิเชษฐ ฤกษ์จิตร
ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเพื่อการพัฒนางานประจำ (R2R) ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก ดร.วุฒิชัย ไชยรินคำ และ ดร.จารุวรรณ โปษยานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัยที่กรุณาให้คำปรึกษา และช่วยเหลือแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนเสร็จสมบูรณ์อย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์พิจารณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้านความตรงเชิงเนื้อหาของประเด็นคำถามที่ใช้ในงานวิจัย

และขอขอบพระคุณอาสาสมัครทุกท่านให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ทั้งตัวแทนภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานราชการ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอย่างเปิดเผยและจริงใจ เพื่อประกอบการดำเนินงานวิจัย

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ให้โอกาสและสนับสนุนการทำวิจัยพัฒนางานประจำสูงงานวิจัย และขอขอบคุณนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากรายงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน

กิตติยา เขียวงาม

ชื่อเรื่อง	รูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอมือง จังหวัดพะเยา
ผู้วิจัย	นางสาวกิตติยา เขียวงาม
ที่ปรึกษา	ดร.วุฒิชัย ไชยรินคำ ดร.จารุวรรณ โปษยานนท์
ประเภทสารนิพนธ์	การวิจัยเพื่อการพัฒนางานประจำ มหาวิทยาลัยพะเยา 2568
คำสำคัญ	การจัดการภัยพิบัติแบบมีส่วนร่วม อุทกภัย การมีส่วนร่วมของชุมชน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอมือง จังหวัดพะเยา 2) ศึกษาผลการดำเนินงาน ตลอดจนจนปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ดังกล่าว และ 3) เสนอแนวทางการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพต่อเครือข่ายองค์กรชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างคือผู้มีส่วนร่วมในการจัดการอุทกภัยจากเหตุการณ์น้ำท่วมเฉียบพลันเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2567 ในพื้นที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยจำนวน 40 คน อายุ 20 ปีขึ้นไป ประกอบด้วยตัวแทนจากภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานราชการ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม 2568

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการอุทกภัยในตำบลแม่กาเป็นการบูรณาการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนอย่างชัดเจน สะท้อนแนวคิดการจัดการภัยพิบัติแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของวงจรภัยพิบัติ ได้แก่ การป้องกัน การเตรียมพร้อม การตอบสนอง และการฟื้นฟู โดยมีจุดแข็งที่สำคัญคือทุนทางสังคม ความไว้วางใจ และการประสานงานแบบแนวราบระหว่างภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตที่ต้องอาศัยการสื่อสารและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้เสนอว่ารูปแบบการจัดการดังกล่าวควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นต้นแบบสำหรับการจัดการภัยพิบัติในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

Title	Participatory flash–flood crisis management model in the area of Mae Ka Subdistrict, Mueang District, Phayao Province
Author	Miss Kitiya Khieongam
Advosir	Dr. Wuttichai Chairinkham Dr. Jaruwan Posayanon
Academic paper	Routine to Research (R2R), University of Phayao, 2025
Keywords	Participatory disaster management, Flood, Community engagement

Abstract

This study employed a participatory action research (PAR) approach with the objectives to: (1) investigate the model of participatory flood management in Mae Ka Subdistrict, Mueang District, Phayao Province; (2) examine the outcomes, enabling factors, and challenges encountered during the implementation of participatory flood management; and (3) propose effective participatory flood management strategies for community networks and relevant organizations. The study population comprised 40 individuals aged 20 years and above, including representatives from the community, civil society, and governmental agencies, all of whom were involved in flood response operations during the flash flood event on 17 September 2024 in the area adjacent to the university. Data collection was conducted between June and July 2025.

The findings revealed that the participatory flood management model in Mae Ka Subdistrict was characterized by a well–integrated, multi–sectoral collaboration, reflecting the principles of participatory disaster management. The model emphasized the active engagement of stakeholders throughout all phases of the disaster management cycle—prevention, preparedness, response, and recovery. The study further highlighted that the model effectively leveraged the strengths of community–based networks, trust, and systematic coordination, particularly during crisis situations. Notably, the presence of strong social capital and horizontal collaboration emerged as key assets of the Mae Ka community, serving as a potential prototype for participatory disaster management in other localities.

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. โลกกรวน	10
2. ภัยพิบัติ	11
3. อุทกภัย	12
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	22
บทที่ 4 ผลการศึกษา	23
บทที่ 5 อภิปรายและสรุปผลการวิจัย	26
- ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป	30
เอกสารอ้างอิง	31
ภาคผนวก	
- ภาคผนวก ก การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	35
- ภาคผนวก ข เอกสารรับรองโครงการวิจัย	37
ประวัติผู้วิจัย	38

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน สภาพภูมิอากาศโลกมีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากภาวะโลกรวน หรือ Climate Change ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกที่รุนแรงแปรปรวน และเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ อันเกิดจากสาเหตุสำคัญคือก๊าซเรือนกระจกที่มีปริมาณมากจนโลกไม่สามารถรักษาสมดุลไว้ได้ ภาวะโลกรวนไม่ได้หมายถึงเพียงโลกร้อนเท่านั้น แต่รวมถึงความผิดปกติของสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติที่เกิดขึ้น เช่น ฝนหลงฤดู พายุ ไฟป่า คลื่นความร้อน และธารน้ำแข็งละลาย เป็นต้น เมื่อโลกมีอุณหภูมิเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทุก 1 องศาเซลเซียส ใต้น้ำจะระเหยมากขึ้น ชั้นบรรยากาศจะกักเก็บความชื้นมากขึ้น 7% ดังนั้น เมื่อฝนตก น้ำที่มีปริมาณมากขึ้นจะทำให้ฝนตกหนักขึ้นด้วยตามมา และเมื่อฝนจำนวนมากตกลงสู่พื้นโลกในช่วงเวลาอันสั้น ก็อาจนำไปสู่การเกิดน้ำท่วมได้ คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change หรือ IPCC) ซึ่งเป็นองค์กรระดับโลกของสหประชาชาติ (UN) รายงานว่า หากอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มสูงถึง 1.5 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนที่รุนแรงซึ่งโดยปกติจะตก 1 ครั้ง ใน 10 ปี จะเกิดเพิ่มขึ้นเป็น 1.5 ครั้ง ทุก 10 ปี และจะหนักขึ้น 10% มากไปกว่านั้น หากอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มสูงถึง 2 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนที่รุนแรงซึ่งโดยปกติจะตก 1 ครั้ง ใน 10 ปี จะเกิดเพิ่มขึ้นเป็น 1.7 ครั้ง ใน 1 ปี และจะตกหนักขึ้น 14% โดยหากอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกเพิ่มสูงถึง 4 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนที่รุนแรงซึ่งปกติจะตก 1 ครั้ง ใน 10 ปี จะเกิดเพิ่มขึ้นเป็น 2.7 ครั้ง ใน 1 ปี และจะตกหนักขึ้น 30.2% [1-2]

จวบจนปัจจุบัน ประเทศไทยได้ให้การรับรองเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยสามัญ ครั้งที่ 70 ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา อีกทั้งได้ให้การรับรองกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 – 2573 หรือ “กรอบเซนได” (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 – 2030 : The Sendai Framework) จากการเข้าร่วมประชุมสหประชาชาติระดับโลกว่าด้วยการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ครั้งที่ 3 ณ เมืองเซนได ประเทศญี่ปุ่น โดยมีเป้าหมายป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่และลดความเสี่ยงที่มีอยู่ เพื่อป้องกันและทำให้ความล่อแหลมและเปราะบางต่อภัยพิบัติลดน้อยลงตลอดจนช่วยให้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเผชิญเหตุและฟื้นฟูที่ดียิ่งขึ้น อันนำไปสู่ความสามารถที่จะรับมือและฟื้นคืนกลับได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ [3]

เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2567 ที่ผ่านมา เวลาประมาณ 4.00 น. มีฝนตกหนักจนทำให้เกิดเหตุการณ์อุทกภัย (Flash flood) จากห้วยนาบอยเข้าท่วมพื้นที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา โดยเกิดเหตุฝนตกหนักในพื้นที่ ตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา ช่วงเวลาประมาณ 2.00-4.00 น. วัดปริมาณ

น้ำฝนได้ 106 มิลลิเมตร ส่งผลให้เกิดสถานการณ์น้ำป่าไหลหลากหรือน้ำท่วมฉับพลันจากลำน้ำลำห้วย
เกียง ลำน้ำหม้อแกทอง ต.แม่กา จนล้นทะลักท่วมเข้าท่วมไปทั่วบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา หมู่
16 และหมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สร้างความเสียหายอย่างมากให้กับชุมชน หอพัก
บ้านเรือน รถยนต์ รถจักรยานยนต์ของนิสิตและชาวบ้านมากกว่า 200 คันถูกน้ำป่าและดินโคลนพัดจน
รถไหลไปกับสายน้ำกระจัดกระจาย ทับกำแพง เนื่องจากก่อนเกิดเหตุไม่มีระบบเตือนภัยใดๆ ซึ่งได้มี
การช่วยเหลือเร่งอพยพนิสิตที่ติดอยู่ในหอพักจำนวนมากเนื่องจากบางหอพักน้ำท่วมสูง ทำให้นิสิตไม่
สามารถออกมาได้ ต้องรอเจ้าหน้าที่กู้ภัยจากภายนอก ได้แก่ มณฑลทหารบกที่ 34 ค่ายขุนเจืองธรรมิก
ราช มูลนิธิสื่อชาและมูลนิธิต่างๆ ที่เร่งระดมกำลังเข้าช่วยเหลือนิสิตที่ติดอยู่ภายในหอพักที่ไม่สามารถ
ออกมาได้อย่างเร่งด่วน ซึ่งพบว่ากำลังเจ้าหน้าที่หน้านั้นไม่เพียงพอ และพบว่านิสิตบางส่วนหนีน้ำ
ขึ้นไปอยู่บนหลังคาในบริเวณใกล้เคียง พบนิสิตบางรายได้รับบาดเจ็บและสร้างความหวาดกลัวแก่นิสิต
อย่างมาก [4-6]

ภายใต้การบริหารจัดการหลักโดยจังหวัดพะเยาในการบรรเทาสาธารณภัยจากภัยพิบัติอุทกภัย
ซึ่งหน่วยงานหลายภาคส่วนผนึกกำลังดำเนินงานร่วมกัน ในส่วนของมหาวิทยาลัยพะเยานั้นได้
มอบหมายให้ ศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR) กองกิจการนิสิต รับผิดชอบ
หลักในการบริหารจัดการรับมือกับเหตุการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยในครั้งนี้ เช่น เตรียมสถานที่สำหรับ
รองรับนิสิตและชุมชนที่ประสบภัย น้ำท่วมหน้ามหาวิทยาลัยให้สามารถนำสัมภาระมาเก็บ รวมทั้ง
จัดตั้งเป็นศูนย์ประสานงานภัยพิบัติมหาวิทยาลัยพะเยาช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมบริเวณด้านหน้า
มหาวิทยาลัยพะเยา และได้จัดหอพักเปิดเป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว ช่วยเหลือนิสิตผู้ประสบภัยน้ำท่วม
บริเวณหน้ามหาวิทยาลัย พร้อมจัดเตรียมอาหารเครื่องดื่มและเครื่องนุ่งห่มบางส่วน นอกจากนี้
โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยพะเยา ได้ร่วมให้บริการทางการแพทย์โดยตรวจเช็คสุขภาพเบื้องต้น และคัด
กรองส่งต่อผู้ป่วยพร้อมรายงานผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาในแต่ละระดับ รวมทั้งกองพัฒนาคุณภาพนิสิต
และนิสิตพิการ ได้ทำการเผ่าระวังและคอยติดตาม สอดส่อง ดูแลสภาพจิตใจของนิสิตอย่างใกล้ชิด
อย่างไรก็ตาม ต่อมา ในวันที่ 22 กันยายน 2567 ช่วงเวลากลางดึกได้เกิดเหตุการณ์น้ำป่าไหลหลาก
ท่วมบริเวณหอพักหน้ามหาวิทยาลัยพะเยาอีกครั้ง หลังฝนตกหนักแล้วทำให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก เข้า
ท่วมบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยาอีกรอบ จนถนนหลายสายถูกน้ำท่วมไม่สามารถสัญจรได้ และน้ำ
ไหลเข้าท่วมหลายพื้นที่ โดยหอพักบางแห่งยังฟื้นฟูจากน้ำท่วมรอบแรกเมื่อวันที่ 17 กันยายน ยังไม่แล้ว
เสร็จ ก็กลับมาถูกน้ำท่วมซ้ำอีก ทั้งนี้ จังหวัดพะเยาร่วมกับมหาวิทยาลัยพะเยา และหน่วยงานอื่นๆ ที่
เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนภาคประชาชน มุ่งมั่นทำทุกวิถีทางอย่างร่วมแรงร่วมใจ เพื่อ
บรรเทาความเดือดร้อนและฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด [7-9]

เป็นที่ทราบดีว่า โลกของเราในปัจจุบันอยู่ในสภาวะเปราะบางและอ่อนแอลงทุกวัน โดยมี
สาเหตุมาจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม จน
นำไปสู่ภาวะโลกรวน ทำให้หลายประเทศทั่วโลกได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติอย่างรุนแรง

เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ต้องเผชิญกับความท้าทายอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในการจัดการอุทกภัย ในหลายพื้นที่ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น [2] ที่ผ่านมามีรายงานการศึกษา เกี่ยวกับการจัดการอุทกภัยในหลายพื้นที่ [10–12] แต่สำหรับมหาวิทยาลัยพะเยา ยังไม่เคยมีเหตุการณ์ ภัยพิบัติอุทกภัยน้ำท่วมฉับพลันน้ำป่าไหลหลากขึ้นบริเวณพื้นที่หน้ามหาวิทยาลัยพะเยาเช่นครั้งนี้ ตลอดระยะเวลา 14 ปี นับตั้งแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัยพะเยาขึ้นมา จึงทำให้การบริหารจัดการภัยพิบัติในครั้ง นี้่อายังไม่มีประสิทธิภาพมากนัก ร่วมกับระบบแจ้งเตือนภัยของประเทศไทยที่อาจยังไม่มีประสิทธิภาพ และความน่าเชื่อถือมากนัก แม้ว่าจะมีการพัฒนาแอปพลิเคชัน Thai Diaster Alert ที่ได้รับการพัฒนา โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) กระทรวงมหาดไทย เพื่อเป็นการแจ้งเตือนสาธารณภัย ผ่านระบบออนไลน์แล้วก็ตาม โดยระบบจะทำการแจ้งเตือนภัยพิบัติในทุกประเภท อาทิ อุทกภัย แผ่นดินไหว สึนามิ ฯลฯ [13] จากการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการในภาวะฉุกเฉินจากภัย พิบัติทางธรรมชาติ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องบูรณาการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา จะต้องเตรียมการ รับมือกับอุทกภัยน้ำท่วมฉับพลันน้ำป่าไหลหลากที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นได้อีกบ่อยครั้งในอนาคตจาก ภาวะโลกรวน รวมถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับรับมือต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน การบรรเทาทุกข์ และ การฟื้นฟูหลังภัยพิบัติ เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนิสิต และประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของ การศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่ ตำบลแม็กกา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา จากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2567 ที่ผ่านมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม็กกา อำเภอเมือง จังหวัด พะเยา
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตลอดจนปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของการ จัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม็กกา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพต่อเครือข่ายองค์กร ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ทราบรูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม็กกา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
- ทราบปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมใน พื้นที่ตำบลแม็กกา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
- แนวทางการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพต่อเครือข่ายองค์กรชุมชนและ องค์กรที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โลกรวน” (Climate Change) [14]

คือ ภาวะที่อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นแล้วส่งผลให้ผืนดิน ผืนน้ำ มหาสมุทร รวมถึงสภาพภูมิอากาศ และฤดูกาล มีความแปรปรวนไปจากแต่ก่อน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจาก “ภาวะโลกร้อน” (Global Warming) ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น แต่ยังทำให้กลไกหลายอย่างที่มีอยู่บนโลกใบนี้มานับหลายล้านปีเกิดการเปลี่ยนแปลงไป ไม่ต่างไปจากรถยนต์เก่าที่ถูกรื้อมาอย่างยาวนานจนวันหนึ่งเกิดอาการรวน ส่งผลให้ระบบต่าง ๆ เกิดความเสียหายต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่ และยิ่งปล่อยไว้นานวันก็จะยิ่งสายเกินแก้และยากที่จะแก้ไขได้ โดยรายงานของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ IPCC ฉบับที่ 6 (Assessment Report 6: AR6) รวบรวมผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก โดยจำแนกออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 “ความเสื่อมโทรมบนพื้นดิน” จากการรวบรวมและศึกษาสิ่งมีชีวิตบนพื้นดินกว่า 12,000 สายพันธุ์ พบว่า สิ่งมีชีวิตมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เช่น การย้ายถิ่นฐานขึ้นไปอยู่ที่สูง การเปลี่ยนแปลงทางชีวลักษณะ (Phenology) หรือ การเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาล ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อาทิ การแตกตา การแตกใบ และการแตกดอก ที่เกิดขึ้นก่อนช่วงเวลาปกติ และจากการติดตามสัตว์และพืช จำนวน 976 สายพันธุ์ พบว่าร้อยละ 47 สูญพันธุ์ไปแล้วเนื่องจากการที่โลกมีอุณหภูมิสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังมีรายงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตอย่างต่อเนื่อง และถึงแม้จะเป็นการปรับเปลี่ยนทางพันธุกรรมบางอย่างเพื่อความอยู่รอด แต่รายงานส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าสิ่งมีชีวิตเหล่านี้จะไม่มีทางรอดพ้นจากความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ได้หากปราศจากพื้นที่ที่มีอุณหภูมิเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของสายพันธุ์นั้น ๆ การที่อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นยังมีโอกาสทำให้ความชุ่มชื้นที่มีอยู่ในผืนป่าลดลง ส่งผลให้ความเป็นไปได้ในการเกิดไฟป่าสามารถติดได้ง่ายขึ้น ซึ่งไฟป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก สร้างก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในระบบนิเวศโลกในอัตราสูงถึง 1 ใน 3 ทำให้คุณภาพของพื้นที่เกษตรกรรมลดลง เสียหายต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และทำลายแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมถึงการที่อุณหภูมิของโลกที่สูงขึ้นยังส่งผลให้โรคภัยบางชนิดที่ไม่เคยเกิดขึ้นในบางภูมิภาค สามารถขยายพันธุ์ไปถึงพื้นที่เหล่านั้นได้ด้วย เช่น โรคฝีดาษลิง ซึ่งมีถิ่นกำเนิดในทวีปแอฟริกา สามารถขยายพันธุ์เข้าไปในทวีปยุโรปที่เป็นเขตอากาศหนาวได้เนื่องจากบริเวณนั้นมีอุณหภูมิที่อุ่นหรือสูงขึ้น

มิติที่ 2 “ความผันแปรของวัฏจักรน้ำและการเปลี่ยนแปลงในแหล่งน้ำ” การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวัฏจักรของน้ำ (Hydrological cycle) ทั่วโลก ซึ่งส่งผลต่อความมั่นคงทางน้ำ รวมถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ปรากฏการณ์แม่น้ำเปลี่ยนสาย เมื่อสันฐานของแม่น้ำ (River Morphology) เกิดการเปลี่ยนเส้นทางหรือแห้งเหือดไป ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลให้

มนุษย์หรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่เคยใช้ชีวิตโดยการพึ่งพาอาศัยผืนน้ำเหล่านั้นได้รับผลกระทบในด้านต่าง ๆ อาทิ การทำเกษตรกรรม ความสามารถในการดำรงชีวิตของกลุ่มอารยธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำ และความสามารถของสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำต่าง ๆ และในขณะที่อุณหภูมิสูงขึ้นยังส่งผลให้แผ่นน้ำแข็ง (Glacier) ลดลงอย่างต่อเนื่องทั้งจากการละลายและการถล่ม ทำให้ก้อนน้ำแข็งและกระแสน้ำทะเลลึกเข้าสู่พื้นที่อยู่อาศัยบนผืนดิน ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งที่อยู่อาศัยและการสูญเสียดังกล่าว

มิติที่ 3 “ความแปรปรวนของระบบนิเวศมหาสมุทร” มหาสมุทรเป็นแหล่งของความหลากหลายทางชีวภาพที่ช่วยสร้างสมดุลให้กับระบบภูมิอากาศของโลกด้วยการควบคุมความร้อน ปริมาณน้ำ และแร่ธาตุต่าง ๆ ให้คงอยู่ มหาสมุทรมีพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการสำรวจอีกมาก ด้วยความลึกและความกว้างที่ยากจะประมาณการได้ทำให้มหาสมุทรเป็นแหล่งดูดซับความร้อนส่วนเกินในชั้นบรรยากาศที่เกิดจากก๊าซเรือนกระจกได้มากกว่าบริเวณพื้นดินสูงถึงร้อยละ 90 การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะอันเกิดจากฝีมือของมนุษย์ส่งผลกระทบต่อสภาพทั่วไปของมหาสมุทรอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล การกระจายตัว และปริมาณของสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กจนถึงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในทุกภูมิภาค อีกทั้งอุณหภูมิที่สูงขึ้นยังสร้างความเป็นกรดที่มากขึ้นและปริมาณออกซิเจนที่ลดลงของมหาสมุทร ทำให้สรีรสภาพ (Physiological conditions) ของปลาทะเล และสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังมีความเปลี่ยนแปลงและลดจำนวนลงจนส่งผลกระทบต่อสายใยอาหารในทะเลและมหาสมุทรอีกด้วย

ภัยพิบัติ [3]

ภัยพิบัติ หมายถึง การหยุดชะงักอย่างรุนแรงของการปฏิบัติหน้าที่ของชุมชนหรือสังคมอันเป็นผลมาจากการเกิดภัยทางธรรมชาติหรือเกิดจากมนุษย์ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิต ทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง เกินกว่าความสามารถของชุมชนหรือสังคมที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวจะรับมือได้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่

สาธารณสุข หมายถึง อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติมีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรม

แนวทางในการจัดการและการรับมือกับสาธารณสุข

ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 ที่กำหนดให้ทุกหน่วยงานใช้เป็นแผนแม่บท (Master Plan) ในการจัดการสาธารณสุขของประเทศ ได้แบ่งการจัดการสาธารณสุขเป็น 4 ระดับ ซึ่งครอบคลุมความเป็นไปได้ในการจัดการภัยของประเทศไทย ดังนี้

ระดับ 1 ระดับการจัดการสาธารณสุขขนาดเล็ก ซึ่งการรับผิดชอบดูแลโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย คือ ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่นและ/หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ควบคุมและสั่งการ

ระดับ 2 ระดับการจัดการสาธารณสุขขนาดกลาง ซึ่งการรับผิดชอบดูแลโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย คือ ผู้อำนวยการจังหวัด หรือ ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ

ระดับ 3 ระดับการจัดการสาธารณสุขขนาดใหญ่ ซึ่งการรับผิดชอบดูแลโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย คือ ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ

ระดับ 4 ระดับการจัดการสาธารณสุขร้ายแรงอย่างยิ่ง ซึ่งการรับผิดชอบดูแลโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย คือ นายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ

เหตุการณ์สาธารณสุขที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย

เหตุการณ์สาธารณสุขที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทยที่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นจำนวนมาก มีดังต่อไปนี้

- อุทกภัย
- ภัยแล้ง
- วาตภัย
- ดินโคลนถล่ม
- แผ่นดินไหว
- คลื่นสึนามิ
- ไฟป่าและหมอกควัน
- การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

อุทกภัย [15]

อุทกภัยคือ ภัยและอันตรายที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมหรือน้ำท่วมฉับพลัน มีสาเหตุมาจากการเกิดฝนตกหนักหรือฝนต่อเนื่องเป็นเวลานาน เนื่องจากหย่อมความกดอากาศต่ำ พายุหมุนเขตร้อน ได้แก่ พายุดีเปรสชัน, พายุโซนร้อน, พายุไต้ฝุ่น ร่องมรสุมหรือร่องความกดอากาศต่ำ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และเขื่อนพัง

ลักษณะของการเกิดอุทกภัย

ลักษณะของอุทกภัยมีความรุนแรง และรูปแบบต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมของแต่ละพื้นที่โดยมีลักษณะดังนี้

1. น้ำป่าไหลหลาก หรือน้ำท่วมฉับพลัน มักจะเกิดขึ้นในที่ราบต่ำหรือที่ราบลุ่มบริเวณใกล้ภูเขาต้นน้ำ เกิดขึ้นเนื่องจากฝนตกหนักเหนือภูเขาต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้จำนวนน้ำสะสมมีปริมาณมากจนพื้นดิน และต้นไม้ดูดซับไม่ไหวไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำ เบื้องล่างอย่างรวดเร็ว มีอำนาจทำลายล้างรุนแรงระดับหนึ่ง ที่ทำให้บ้านเรือนพังทลายเสียหาย และอาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้
2. น้ำท่วม หรือน้ำท่วมขัง เป็นลักษณะของอุทกภัยที่เกิดขึ้นจากปริมาณน้ำสะสมจำนวนมากที่ไหลบ่าในแนวระนาบ จากที่สูงไปยังที่ต่ำเข้าท่วมอาคารบ้านเรือน เรือกสวนไร่นาได้รับความเสียหาย หรือเป็นสภาพน้ำท่วมขัง ในเขตเมืองใหญ่ที่เกิดจากฝนตกหนัก ต่อเนื่องเป็นเวลานาน มีสาเหตุมาจากระบบการระบายน้ำไม่เพียงพอ มีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางระบายน้ำ หรือเกิดน้ำทะเลหนุนสูงกรณีพื้นที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล
3. น้ำล้นตลิ่ง เกิดขึ้นจากปริมาณน้ำจำนวนมากที่เกิดจากฝนหนักต่อเนื่อง ที่ไหลลงสู่ลำน้ำหรือแม่น้ำมีปริมาณมากจนระบายลงสู่ลุ่มน้ำด้านล่าง หรือออกสู่ปากน้ำไม่ทัน ทำให้เกิดสภาวะน้ำล้นตลิ่งเข้าท่วมเรือกสวน ไร่นา และบ้านเรือนตามสองฝั่งน้ำ จนได้รับความเสียหาย ถนน หรือสะพานอาจชำรุด ทางคมนาคมถูกตัดขาดได้

อันตรายและความเสียหายที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดอุทกภัย

- น้ำท่วมอาคารบ้านเรือน สิ่งก่อสร้างและสาธารณสถาน ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมาก บ้านเรือนหรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่ไม่แข็งแรงจะถูกกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวพังทลายได้ คนและสัตว์เลี้ยงพาหนะและสัตว์เลี้ยงอาจได้รับอันตรายถึงชีวิตจากการจมน้ำตาย
- เส้นทางคมนาคมและการขนส่ง อาจจะถูกตัดเป็นช่วง ๆ โดยความแรงของกระแสน้ำ ถนน และสะพานอาจจะถูกกระแสน้ำพัดให้พังทลายได้ สินค้าพัสดุดูอยู่ระหว่างการขนส่งจะได้รับความเสียหายมาก
- ระบบสาธารณูปโภค จะได้รับความเสียหาย เช่น โทรศัพท์ โทรเลข ไฟฟ้า และประปา ฯลฯ
- พื้นที่การเกษตรและการปศุสัตว์จะได้รับความเสียหาย เช่น พืชผล ไร่นา ทุกประการที่กำลังผลิตออกดอกออกผล อาจถูกน้ำท่วมตายได้ สัตว์พาหนะ วัว ควาย สัตว์เลี้ยง ตลอดจนผลผลิต ที่เก็บกักตุน หรือมีไว้เพื่อทำพันธุ์จะได้รับความเสียหาย ความเสียหายทางอ้อม จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยทั่วไป เกิดโรคระบาด สุขภาพจิตเสื่อม และสูญเสียความปลอดภัยเป็นต้น

วิธีปฏิบัติในการป้องกันตนเองและบรรเทาจากอุทกภัย

- การวางแผนการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ ควรกำหนดผังเมือง เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของตัวเมือง ไม่ให้เกิดขวางทางไหลของน้ำ กำหนดการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่น้ำท่วมให้เป็นพื้นที่รับน้ำ เพื่อเป็นการหน่วงหรือชะลอการเกิดน้ำท่วม
- การออกแบบสิ่งก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ให้มีความสูงเหนือระดับที่น้ำเคยท่วมแล้ว เช่น บ้านเรือนที่ยกพื้นสูงแบบไทย ๆ เป็นต้น
- การเคลื่อนย้ายวัสดุจากที่ที่จะได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากน้ำท่วม ให้ไปอยู่ในที่ปลอดภัยหรือในที่สูง
- การนำถุงทรายมาทำเขื่อน เพื่อป้องกันน้ำท่วม
- การพยากรณ์และการเตรียมภัยน้ำท่วม เพื่อให้ประชาชนรับทราบล่วงหน้า เพื่อเตรียม ป้องกัน
- การสร้างเขื่อน ฝาย ทำนบ และถนน เพื่อเป็นการกักเก็บน้ำหรือเป็นการกั้นทางเดิน ของน้ำ เป็นต้น

การปฏิบัติตนเมื่อได้รับคำเตือนเรื่องอุทกภัยจากกรมอุตุนิยมวิทยา

ก่อนเกิดอุทกภัย ควรปฏิบัติดังนี้:

1. เชื่อมฟังคำเตือนอย่างเคร่งครัด
2. ติดตามรายงานของกรมอุตุนิยมวิทยาอย่างต่อเนื่อง
3. เคลื่อนย้ายคน สัตว์เลี้ยง และสิ่งของไปอยู่ในที่สูง ซึ่งเป็นที่พ้นระดับน้ำที่เคยท่วมมาก่อน
4. ทำคันดินหรือกำแพงกั้นน้ำโดยรอบ
5. เคลื่อนย้ายพาหนะ เช่น รถยนต์หรือล้อเลื่อนไปอยู่ในที่สูง หรือทำแพสำหรับที่พักรถยนต์ อาจจะใช้ถังน้ำขนาด 200 ลิตร ผูกติดกันแล้วใช้กระดานปูก็ได้
6. เตรียมกระสอบใส่ดินหรือทรายเสริมคันดินที่กั้นน้ำให้สูงขึ้น เมื่อระดับน้ำขึ้นสูงท่วมคันดินที่สร้างอยู่
7. ควรเตรียมเรือไม้ เรือยาง หรือแพไม้ไผ่ไว้ใช้ด้วย เพื่อใช้เป็นพาหนะในขณะน้ำท่วมเป็นเวลานาน เรือเหล่านี้สามารถช่วยชีวิตได้เมื่ออุทกภัยคุกคาม
8. เตรียมเครื่องมือช่างไม้ ไม้กระดาน และเชือกไว้บ้างสำหรับต่อแพ เพื่อช่วยชีวิตในยามคับขัน เมื่อน้ำท่วมมากขึ้น จะได้ใช้เครื่องมือช่างไม้เปิดหลังคาเรือฝาไม้ เพื่อใช้ช่วยพยุงตัวในน้ำได้
9. เตรียมอาหารกระป๋อง หรืออาหารสำรองไว้บ้าง พอก็จะมีอาหารรับประทานเมื่อน้ำท่วมเป็นระยะเวลาหลาย ๆ วัน อาหารย่อมขาดแคลนและไม่มีที่หุงต้ม
10. เตรียมน้ำดื่มเก็บไว้ในขวดและภาชนะที่ปิดแน่นไว้บ้าง เพราะน้ำที่สะอาดที่ใช้ตามปกติขาดแคลนลง ระบบการส่งน้ำประปาอาจจะหยุดชะงักเป็นเวลานาน
11. เตรียมเครื่องเวชภัณฑ์ไว้บ้างพอสมควร เช่น ยาแก้พิษกัดต่อยแมลงป่อง ตะขาบ งู และสัตว์อื่น ๆ เพราะเมื่อเกิดน้ำท่วมพวกสัตว์มีพิษ เหล่านี้จะหนีน้ำขึ้นมาอยู่บนบ้านและหลังคาเรือน

12. เตรียมเชือกมนิลาที่มีความยาวไม่น้อยกว่า 10 เมตร ใช้ปลายหนึ่งผูกมัดกับต้นไม้เป็นที่ยึดเหนี่ยว
ในกรณีที่กระแสน้ำเชี่ยว และคลื่นลูกใหญ่ซัดมากกว่าผู้คนลงทะเล จะช่วยไม่ให้ไหลลอยไปตาม
กระแสน้ำ

13. เตรียมวิทยุที่ใช้ถ่านไฟฉาย เพื่อไว้ติดตามฟังรายงานข่าวลักษณะอากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา

14. เตรียมไฟฉาย ถ่านไฟฉาย และเทียนไข เพื่อไว้ใช้เมื่อไฟฟ้าดับ

การปฏิบัติตนขณะเกิดอุทกภัยควรตั้งสติให้มั่นคง อย่าตื่นกลัวหรือตกใจ ควรเตรียมพร้อมที่จะเผชิญ
เหตุการณ์ด้วยความสุขุม รอบคอบ:

1. ตัดสะพานไฟ และปิดแก๊สหุงต้มให้เรียบร้อย
2. อยู่ในอาคารที่แข็งแรง และอยู่ในที่สูงพ้นระดับน้ำที่เคยท่วมมาก่อน
3. ทำให้ร่างกายอบอุ่นอยู่เสมอ
4. ไม่ควรขับขียานพาหนะฝ่าลงไปใ้ในกระแสน้ำหลาก
5. ไม่ควรเล่นน้ำหรือว่ายน้ำเล่นในขณะน้ำท่วม
6. ระวังสัตว์มีพิษที่หนีน้ำท่วมขึ้นมาอยู่บนบ้านและหลังคาเรือนกัดต่อย เช่น งู แมลงป่อง ตะขาบ
7. ติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด เช่น สังเกตลมฟ้าอากาศ และติดตามคำเตือนเกี่ยวกับ ลักษณะ
อากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา
8. เตรียมพร้อมที่จะอพยพไปที่ปลอดภัยเมื่อสถานการณ์จวนตัว หรือปฏิบัติตามคำแนะนำของ
ทางราชการ
9. เมื่อจวนตัวให้คำนึงถึงความปลอดภัยของชีวิตมากกว่าห่วงทรัพย์สินสมบัติ

การบูรณะซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ จะต้องเริ่มต้นทันทีหลังอุทกภัย เมื่อระดับน้ำลดลงจนเป็นปกติ ซึ่ง
ประกอบด้วย:

1. การขนส่งคนอพยพกลับยังภูมิลำเนาเดิม
2. การช่วยเหลือในการรื้อสิ่งปรักหักพัง ซ่อมแซมบ้านเรือนที่หักพัง และถ้าบ้านเรือนที่ถูกทำลาย
สิ้น ก็ให้ได้รับความช่วยเหลือในการจัดหาที่พักอาศัยและการดำรงชีพชั่วคราวระยะหนึ่ง
3. การกวาดเก็บขนสิ่งปรักหักพังทั่วไป การทำความสะอาดบ้านเรือน ถนนหนทางที่เต็มไปด้วย
โคลนตม และสิ่งข่าวดเสียหายที่เกลื่อนกลาดอยู่ทั่วไปกลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว
4. ซ่อมแซมบ้านเรือนอาคาร โรงเรียนที่หักพังชำรุดเสียหาย และที่เสียหาย
มากจนไม่อาจซ่อมแซมได้ ก็ให้รื้อถอนเพราะจะเป็นอันตรายได้
5. จัดซ่อมทำเครื่องสาธารณูปโภค ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด เช่น การไฟฟ้า ประปา
โทรเลข โทรศัพท์
6. ภายหลังน้ำท่วมจะมีซากสัตว์ตาย ปรากฏในที่ต่าง ๆ ซึ่งจะต้องจัดการเก็บฝังโดยเร็ว สัตว์ที่มี
ชีวิตอยู่ซึ่งอดอาหารเป็นเวลานาน ให้รีบให้อาหารและนำกลับคืนให้เจ้าของ

7. ซ่อมถนน สะพาน และทางรถไฟที่ขาดตอนชำรุดเสียหายให้กลับสู่สภาพเดิม เพื่อใช้ในการคมนาคมได้โดยเร็วที่สุด
8. สร้างอาคารชั่วคราวสำหรับผู้ที่ย้าย เนื่องจากถูกอุทกภัยทำลายให้อยู่อาศัยเป็นการชั่วคราว
9. การสงเคราะห์ผู้ประสบอุทกภัย มีการแจกเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และอาหารแก่ผู้ประสบภัย ความอดอยาก ความขาดแคลนจะมีอยู่ระยะหนึ่ง ซึ่งควรจะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยบรรเทาทุกข์หรือมูลนิธิ และอีกประการหนึ่ง
10. ภายหลังจากอุทกภัย เนื่องจากสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงอย่างมาก จะทำให้เกิดเจ็บไข้และโรคระบาดได้

การจัดการในภาวะฉุกเฉินและระบบบัญชาการเหตุการณ์ของประเทศไทย [16]

การจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นการดำเนินการให้เกิดการปฏิบัติการเผชิญเหตุเพื่อลดผลกระทบและบรรเทาความรุนแรงของสาธารณภัย หรือเหตุฉุกเฉินที่คาดว่าจะเกิดหรือเกิดขึ้น โดยมีความมุ่งหมายเพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เอกชน และทางราชการรวมถึงควบคุมสถานการณ์มิให้ลุกลามขยายตัวจนส่งผลกระทบร้ายแรง ทั้งนี้การจัดการในภาวะฉุกเฉินเป็นการบริหารการตัดสินใจภายใต้เวลาข้อมูลและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดบนพื้นฐานของระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องดังนั้นการเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินตั้งแต่ภาวะปกติอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับมีความรู้ ความเข้าใจ การประสานการปฏิบัติที่มีมาตรฐานร่วมกันจึงมีความสำคัญยิ่ง และเครื่องมือในการจัดการในภาวะฉุกเฉินหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการในภาวะฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Incident Command System: ICS) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้เพื่อการสั่งการควบคุมและประสานความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานในการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉินสาธารณภัยโดยระบบดังกล่าวเป็นระบบปฏิบัติการเพื่อการระดมทรัพยากรไปยังที่เกิดเหตุ และบริหารจัดการเหตุฉุกเฉินให้สามารถปกป้องชีวิต ทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อมได้อย่างบรรลุเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

หลักการการจัดการในภาวะฉุกเฉินตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 – 2570

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 – 2570 ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการ ได้กำหนดแนวคิดซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการจัดการในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งกำหนดให้นำระบบบัญชาการเหตุการณ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสั่งการควบคุมและประสานความร่วมมือของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยแนวคิดการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ประกอบด้วย

- มาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Standardization)

หมายถึงการให้มีการจัดการในภาวะฉุกเฉินสาธารณสุขภายใต้รูปแบบ ระบบ และ ความเข้าใจที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ ที่มีหน้าที่หรือความสามารถในการเข้าร่วมปฏิบัติงานเผชิญเหตุในภาวะฉุกเฉินสาธารณสุขไม่ว่าเหตุการณ์นั้นจะเป็นระดับการจัดการสาธารณสุขขนาดเล็ก (ระดับท้องถิ่น/ระดับอำเภอ) ขนาดกลาง (ระดับจังหวัด) ขนาดใหญ่ หรือขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง (ระดับชาติ) ด้วยการนำระบบการบัญชาการเหตุการณ์มาใช้เพื่อให้เกิดการสั่งการอำนวยการ ควบคุม มอบหมาย ภารกิจ สนับสนุนทรัพยากร และการบูรณาการการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถเชื่อมต่อพื้นที่และภารกิจระหว่างกันได้ทันทีภายใต้โครงสร้างองค์การกระบวนการ และขั้นตอนการปฏิบัติรูปแบบ ทรัพยากรสัญลักษณ์รวมทั้งการสื่อสารที่มีมาตรฐานแบบเดียวกัน

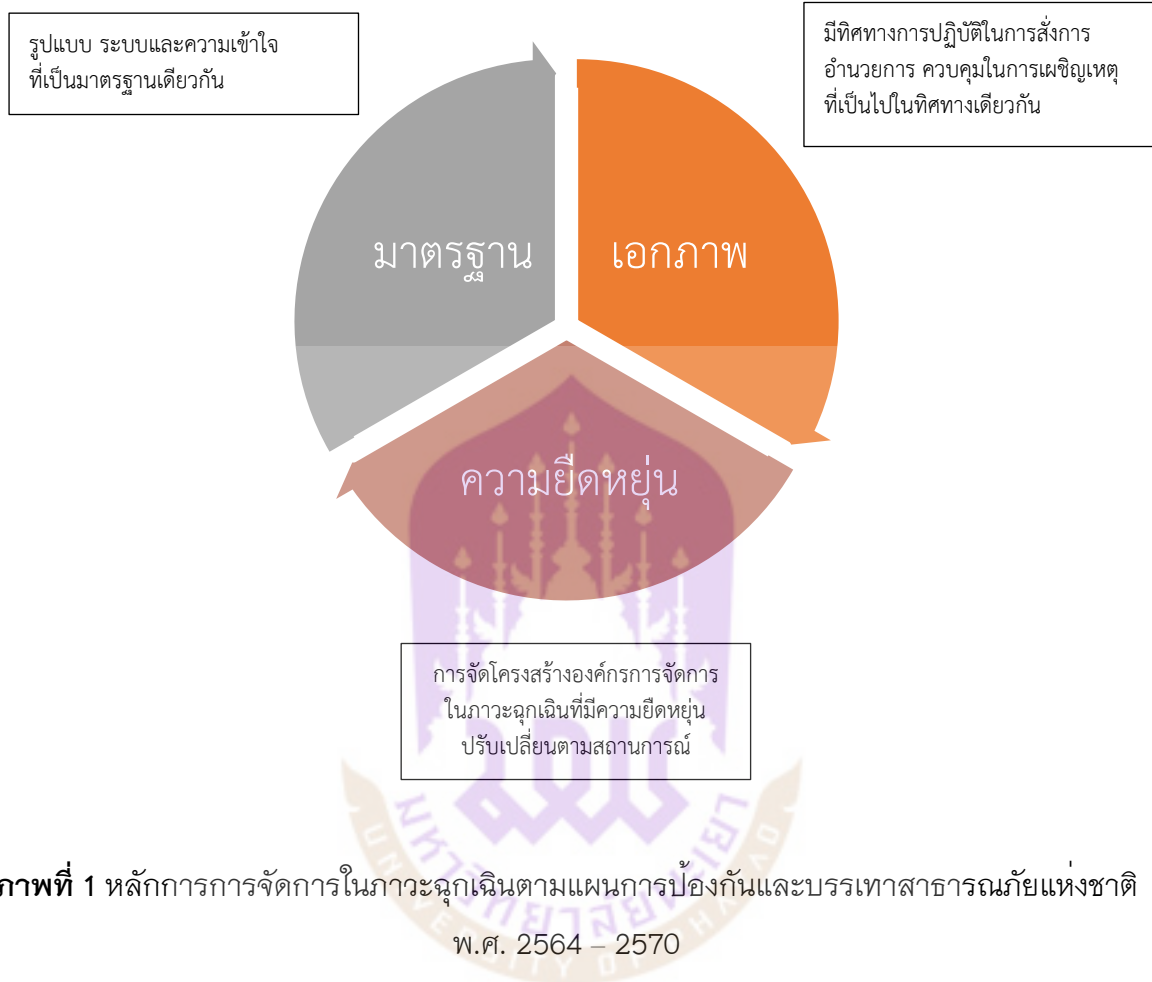
- เอกภาพการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Unity of Direction)

หมายถึง เป็นการจัดการในภาวะฉุกเฉินที่ทุกหน่วยงานหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของมีทิศทาง การปฏิบัติในการสั่งการ อำนวยการ ควบคุม ในการเผชิญเหตุสาธารณสุขที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์กลยุทธ์วิธีเพื่อให้มีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมสามารถปฏิบัติงานภายใต้แผนเผชิญเหตุเดียวกัน รวมทั้งมีการกำหนดสาย/ลำดับการบังคับบัญชา (Chain of Command) ที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ซึ่งจะทำให้การรับมือภารกิจ และการมอบหมายหน้าที่มีเอกภาพในการสั่งการในทุกระดับชั้นการบังคับบัญชาด้วย

- ความยืดหยุ่นของโครงสร้างองค์การการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Flexibility)

หมายถึง การจัดโครงสร้างองค์การการจัดการในภาวะฉุกเฉินที่มีความยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถตอบโต้กับเหตุการณ์สาธารณสุขที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกประเภท ทุกขนาด และความซับซ้อน ทั้งนี้โครงสร้างองค์การการจัดการในภาวะฉุกเฉินจะมีคุณลักษณะที่แตกต่างจากโครงสร้างองค์การในภาวะปกติ เนื่องจากมีปัจจัยของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไม่คงที่ ไม่ว่าจะ เป็นคุณลักษณะเฉพาะของประเภทภัยขนาดความรุนแรงของภัยความซับซ้อนของเหตุการณ์ เหตุการณ์แทรกซ้อน ฯลฯ ดังนั้น โครงสร้างองค์การการจัดการในภาวะฉุกเฉินจึงจำเป็นที่จะต้องสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ของแต่ละเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้สามารถรับมือกับเหตุการณ์สาธารณสุขนั้น ๆ โครงสร้างการจ้องค์กรในภาวะฉุกเฉินที่มีความยืดหยุ่นไม่ตายตัว จะทำให้เกิดการประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน ขอบเขตอำนาจหน้าที่ พื้นที่

รับผิดชอบรวมถึงสหวิชาชีพที่หลากหลายเพื่อจัดการเหตุการณ์สาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนิษฐา และคณะ (2558) ทำการศึกษาเรื่องเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการภัยพิบัติในคาบสมุทรมหานคร จังหวัดสงขลา ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มีผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมจำนวน 43 คน โดยเป็นตัวแทนจากภาคประชาชน 31 คน และเป็นตัวแทนจากภาครัฐ 12 คน ผลการศึกษาพบว่า จากปัญหาน้ำท่วมใน พ.ศ. 2548 การดำเนินงานในการจัดการภัยพิบัติของเครือข่ายองค์กรชุมชนมีการประสานงานกับองค์กรภายนอกเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยและเหตุการณ์वादภัย เมื่อเกิดภัยพิบัติใน พ.ศ. 2553 มีการตั้งศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนจังหวัดสงขลาเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยมีการรจัดระบบการประสานงาน การจัดระบบข้อมูล

ระบบการสื่อสาร ระบบอาสาสมัคร และระบบการให้ความช่วยเหลือ หลักจากปี พ.ศ. 2554 – 2558 (ปัจจุบัน) องค์กรในพื้นที่ตำบลต่างๆ ของ 4 อำเภอในคาบสมุทรมหานคร (ระโนด กระแสสินธุ์ สทิงพระ และสิงหนคร) ได้นำแนวคิดการจัดการภัยพิบัติไปขยายผลในพื้นที่ตนเองภายใต้ความร่วมมือทั้งจาก ฝ่ายองค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ในการดำเนินงานเพื่อการจัดการ ภัยพิบัติของทั้ง 5 ตำบล ที่ศึกษา พบว่า ต.บ้านขาว (อ.ระโนด) ต.เชิงแส (อ.กระแสสินธุ์) ต.บ่อแดง และ ต.ท่าหิน (อ.สทิงพระ) มีการดำเนินงานโดยชุมชนเป็นหลัก ทั้งในเรื่องการจัดกระบวนการให้ความรู้ การ พัฒนาศักยภาพ รวมถึงการจัดหางบประมาณบางส่วน ในขณะที่ อบต. มีบทบาทในการหนุนเสริมด้าน บุคลากร งบประมาณ และการจัดทำแผนการจัดการภัยพิบัติในระดับตำบล ส่วนพื้นที่ตำบลรำแดง (อ. สิงหนคร) การดำเนินงานมี อบต. เป็นหลัก นับตั้งแต่การประสานงาน การทำความเข้าใจ การสร้าง เสริมศักยภาพของชุมชน การวางแผนการจัดการภัยพิบัติ การสร้างความร่วมมือกับชุมชน โดยมี อาสาสมัครที่มาจากคนในชุมชนมาร่วมดำเนินงาน ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ หน่วยงานต่างๆ ควรจะให้ ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ บูรณาการงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานระดับท้องถิ่น หน่วยงานส่วนภูมิภาคประชาสังคมและองค์กรชุมชน และเสริมพลังเครือข่าย ทางสังคมเพื่อให้สามารถจัดการแก้ปัญหาภัยพิบัติร่วมกัน [10]

โททัศน์ และคณะ (2557) ทำการศึกษาแนวทางในการจัดการอุทกภัย: กรณีศึกษาเทศบาลนคร นนทบุรี โดยศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการน้ำ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการ อุทกภัยและแนวทางในการจัดการอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ศึกษาด้วยวิธีเชิง คุณภาพด้วยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และการสัมภาษณ์ หรือ สอบถามความเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง (In-depth Interview) รวมถึงการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กับผู้บริหาร/ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลนครนนทบุรี สมาชิกสภาเทศบาล ตัวแทนประชาชน องค์กร ภาคเอกชนที่มีส่วนในการจัดการอุทกภัยร่วมกับท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าด้านปัจจัยที่นำไปสู่ ความสำเร็จในการจัดการอุทกภัยของเทศบาลนครนนทบุรีมีดังนี้ 1) มีการป้องกันและลดผลกระทบ โดยการประเมินความเสี่ยง การสร้างความรู้ความเข้าใจและการตระหนักเกี่ยวกับการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย 2) มีการเตรียมความพร้อมของเทศบาลและประชาชนให้มีความสามารถในการอยู่ กับน้ำของประชาชนแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยา การมีแผนการจัดการน้ำท่วมของเทศบาลนครนนทบุรี การ ฝึกซ้อมตามแผนการจัดการน้ำท่วม การเตรียมพร้อมบุคลากรเพื่อรับมือกับน้ำท่วม 3) มีการจัดการใน ภาวะฉุกเฉิน/การสูบน้ำท่วม มีการบริหารจัดการในภาวะวิกฤต การสร้างความร่วมมือในการสูบน้ำ ท่วม ระบบการสื่อสารและการติดต่อกับประชาชนในช่วงวิกฤต การจัดตั้งศูนย์บัญชาการฉุกเฉินและ ศูนย์พักพิงชั่วคราว และ 4) มีการจัดการหลังเกิดภัยอย่างเหมาะสม มีการเยียวยาและฟื้นฟูจิตใจ ประชาชน การจ่ายค่าชดเชยผู้ประสบภัย

สำหรับด้านปัญหาและอุปสรรคในการจัดการอุทกภัยของเทศบาลนครนนทบุรี มีดังนี้ 1) ปัญหาในการบริหารจัดการงบประมาณระหว่างเกิดภัยที่มีข้อจำกัดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ

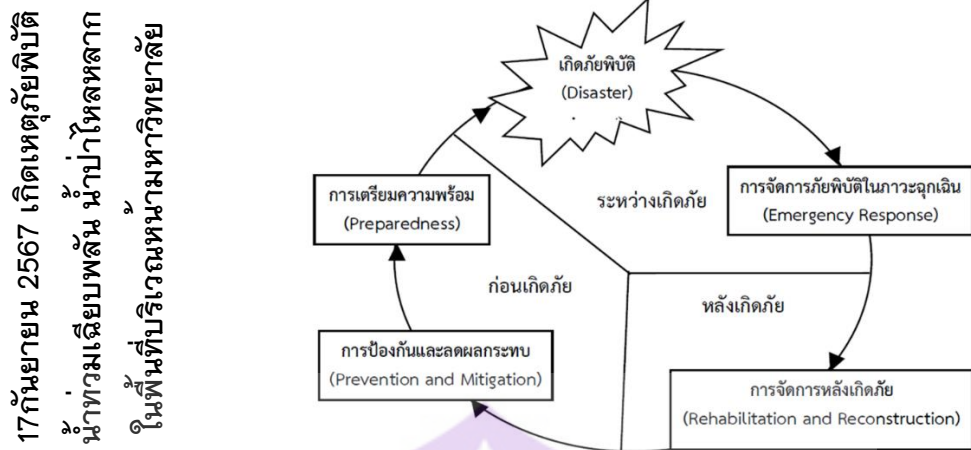
จัดซื้อจัดจ้างของเทศบาล ที่ไม่อาจเป็นไปได้ตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ 2) ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย หากไม่มีการจัดการที่ดีก็ส่งผลกระทบต่อการสะสมปริมาณขยะและเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคอันเป็นผลกระทบระยะยาวต่อชุมชน 3) การขาดวัสดุอุปกรณ์/กำลังคน ในการทำงานภาวะวิกฤตนั้นประสบปัญหาทำให้เกิดภาวะแย่งทราย/กระสอบทราย 4) จุดแตกรั่วใหม่ๆ ของแนวคันกั้นน้ำในระหว่างรับมือภัยน้ำท่วม 5) ปัญหาเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เรื่องนี้เป็นปัญหาแทบทุกพื้นที่ที่ประชาชนมีความเป็นห่วงทรัพย์สินมากกว่าชีวิต 6) ปัญหาการจ่ายเงินชดเชยกรณีอุทกภัย

สำหรับด้านข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน มีประเด็นสำคัญดังนี้ 1) การวางแผนบริหารจัดการอุทกภัย การป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อมในการรับมือ การจัดการในสถานการณ์ฉุกเฉิน/น้ำท่วม และการจัดการหลังจากเกิดภัยพิบัติ 2) ผู้นำในช่วงวิกฤต ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ 3) การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน 4) การจัดเตรียมศูนย์พักพิงชั่วคราว ทั้งนี้ การศึกษาในครั้งนี้มีข้อสังเกตที่สำคัญ คือ 1) แนวคิดการขยายตัวของแนวคิดท้องถิ่นนิยมเพื่อจัดการกับปัญหาอย่างสุดความสามารถ 2) ความรับผิดชอบของนักการเมืองที่มีต่อประชาชนในพื้นที่ 3) การบริหารท้องถิ่นแบบมืออาชีพ และ 4) การจัดการเครือข่ายการทำงานของท้องถิ่น [11]

กัมปนาท วงษ์วัฒน์พงษ์ (2565) ทำการศึกษาเรื่องชุมชนกับการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการจัดการภัยพิบัติของชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการจัดการภัยพิบัติของชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในชุมชนบ้านวังกุ่ม ชุมชนบ้านแท่นนางงาม และชุมชนบ้านชุมแสงสงคราม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 522 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) อยู่ระหว่าง 0.82 ถึง 0.96 ผลการวิจัยสรุปว่า 1) ภาพรวมของประสิทธิผลในการจัดการภัยพิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการป้องกันและเตรียมพร้อมรับมือกับอุทกภัยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ด้านการจัดการในภาวะฉุกเฉินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 และด้านการฟื้นฟูบูรณะหลังประสบภัยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 ตามลำดับ และ 2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการจัดการภัยพิบัติของชุมชน มี 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านประสบการณ์รับมือภัยพิบัติในอดีต ปัจจัยด้านความตระหนักต่อปัญหาภัยพิบัติ ปัจจัยด้านทุนทางสังคม ปัจจัยด้านความต่อเนื่องของนโยบายภาครัฐ และปัจจัยด้านผู้นำชุมชน โดยปัจจัยทั้งห้าส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการจัดการภัยพิบัติของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .295, .247, .220, .109 และ -.098 ตามลำดับ และสามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิผลในการจัดการภัยพิบัติของชุมชนได้ร้อยละ 46.70 [12]

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

รูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

“เตรียมพร้อม ป้องกัน ด้วยความเพียร เข้มแข็ง พร้อมรับสถานการณ์ ด้วยความเข้าใจ
ถ่องแท้ ร่วมใจ ปฏิบัติ อย่างเป็นระบบ เมื่อเกิดภัย มั่งคั่ง แน่วแน่ แก้ไข ฟื้นฟู อย่างมี
ประสิทธิภาพ”

พระบรมราโชวาท

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาแยกแยะประเภทโดยใช้เสียงที่บันทึกไว้ มาถอดตามคำต่อคำ (verbatim) จัดหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ โดยทำการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ไปพร้อมกันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย คือ หลังจากเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อสรุปและอภิปรายผลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) และนำเสนอผลการศึกษายเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อแสวงหาความสำเร็จร่วมกันโดยการตั้งข้อคำถาม สนทนา (dialogue) เพื่อสำรวจ ค้นหาแนวทางในการปฏิบัติ โดยเน้นที่การเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้าง จากผู้มีส่วนร่วมในการจัดการอุทกภัยในพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2567 ที่ผ่านมา ซึ่งเกิดเหตุภัยพิบัติน้ำท่วมเฉียบพลันในพื้นที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัย รวมจำนวน 40 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (convenience sampling) ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลคือ เดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2568

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) คำถามสำหรับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็น ผู้ประสพภัย แกนนำองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยพะเยา และ 2) เครื่องบันทึกเสียงการสนทนาสำหรับการสัมภาษณ์ ประเด็นคำถาม มีดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวแทนภาคประชาชน: ประกอบด้วยบริบทของพื้นที่ด้านภูมิศาสตร์ สภาพเศรษฐกิจ สังคม สถานการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยป่าไหลหลากที่เกิดขึ้นจากอดีตถึงปัจจุบัน การจัดการภัยพิบัติ ในอดีต จนการก่อเกิดและขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนในพื้นที่ รูปแบบการจัดการภัยพิบัติ ของเครือข่ายองค์กรชุมชน ปัจจัยที่เอื้อและที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการภัยพิบัติ ในชุมชน ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานต่อภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาครัฐ

กลุ่มตัวแทนภาคประชาสังคม: ประกอบด้วยรูปแบบการจัดการภัยพิบัติ ของเครือข่ายองค์กรชุมชน ผลเบื้องต้นของการจัดการภัยพิบัติ ของเครือข่ายองค์กรชุมชน ปัจจัยที่เอื้อและที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการภัยพิบัติ ในชุมชน ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานต่อภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาครัฐ

กลุ่มตัวแทนหน่วยงานราชการ: ประกอบด้วยมุมมองของหน่วยงานราชการทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการภัยพิบัติ ของเครือข่ายองค์กรชุมชน ผลเบื้องต้นของการจัดการภัยพิบัติ ของเครือข่ายองค์กรชุมชน ปัจจัยที่เอื้อและที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการภัยพิบัติ ในชุมชน ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานต่อภาคประชาชน ภาคสังคม และภาครัฐ

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดย ผู้วิจัยนำข้อคำถาม สนทนา (dialogue) เพื่อสำรวจ ค้นหาแนวทางในการปฏิบัติ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มากกว่า 0.5 แสดงถึงเครื่องมือวิจัยมีความตรงเชิงเนื้อหา

บทที่ 4 ผลการศึกษา

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 2) ศึกษาผลการดำเนินงานตลอดจนปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และ 3) เสนอแนวทางการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพต่อเครือข่ายองค์กรชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

อาสาสมัครคือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการอุทกภัย ในเหตุการณ์เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2567 ซึ่งเกิดเหตุภัยพิบัติน้ำท่วมเฉียบพลัน ในพื้นที่บริเวณหน้ามหาวิทยาลัย จำนวน 40 คน ประกอบด้วยตัวแทนภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานราชการ

ผลการศึกษา สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จำนวน 3 ข้อ ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1: เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กา เป็นการดำเนินงานร่วมกันของภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาครัฐ โดยมีลักษณะการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการรับมือกับภัยพิบัติ ได้แก่ การเตรียมการ การตอบสนอง การฟื้นฟู และการป้องกันในอนาคต ดังนี้

- ภาคประชาชน ได้แก่ ผู้ประกอบการในพื้นที่เสี่ยง ได้จัดการตนเองในเบื้องต้น เช่น การยกของขึ้นที่สูง การเตรียมกระสอบทราย และการแจ้งเตือนในกลุ่มหอพักหรือร้านค้าร่วมกัน
- ภาคประชาสังคม ได้แก่ พระสงฆ์ นิสิตจิตอาสา และผู้มีจิตอาสาในชุมชน ร่วมกันดำเนินการแจกจ่ายอาหาร น้ำดื่ม อุปกรณ์จำเป็น ฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงเยียวยาจิตใจแก่ผู้ประสบภัย
- ภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานระดับท้องถิ่น และหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยพะเยา เช่น กองกิจการนิสิต และสำนักงาน ปก.จังหวัดพะเยา ได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านการจัดตั้งศูนย์ประสานงานภัยพิบัติ จัดหาทรัพยากรและพาหนะ รวมถึงวางแผนการจัดการเชิงโครงสร้างในระยะยาว

ทั้งนี้ จะเห็นว่ารูปแบบการจัดการดังกล่าวมีลักษณะเป็นการบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือเป็นพื้นฐาน ส่งผลให้สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที

วัตถุประสงค์ที่ 2: เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตลอดจนปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานจัดการอุทกภัยมีผลในเชิงบวกหลายด้าน ได้แก่ การบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัย การกระจายความช่วยเหลืออย่างทั่วถึงในบางพื้นที่ และการร่วมแรงร่วมใจของหน่วยงานและประชาชน อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ได้แก่

ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงาน	อุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน
<ul style="list-style-type: none">● ความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน● ความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย และภาคประชาชน● การมีทรัพยากรพื้นฐาน เช่น โรงครัวกลาง อาสาสมัคร และการบริจาค	<ul style="list-style-type: none">● การเข้าถึงพื้นที่ประสบภัยทำได้ยาก เนื่องจากมีน้ำท่วมสูงและโคลนหนาแน่น● การประสานงานที่ยังไม่เป็นระบบ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและล่าช้าในการแจกจ่ายความช่วยเหลือ● ขาดเครื่องมือเฉพาะทาง และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการภัยพิบัติ● ขาดงบประมาณสำรองและแผนรับมือระยะยาวอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ที่ 3: เพื่อเสนอแนวทางการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพต่อเครือข่ายองค์กรชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัย แนวทางการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยแนวทางสำคัญดังนี้

1. พัฒนาและติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้าในระดับชุมชน โดยใช้ช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย เช่น เสียงตามสาย กลุ่มไลน์ชุมชน เฟซบุ๊ก และวิทยุท้องถิ่น
2. จัดทำแผนเผชิญเหตุและฝึกซ้อมร่วมกันเป็นประจำ โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
3. จัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครด้านภัยพิบัติในระดับตำบลหรือหมู่บ้าน พร้อมจัดอบรมและสนับสนุนอุปกรณ์เบื้องต้นที่จำเป็น
4. สร้างกลไกการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ทั้งด้านสิ่งของบริจาค งบประมาณ เครื่องมือ และการกระจายความช่วยเหลืออย่างเป็นธรรม

5. วางแผนบูรณาการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ในการดำเนินการเชิงโครงสร้าง เช่น การขุดลอกคลอง การปรับปรุงระบบระบายน้ำ และการแผ้วถางพื้นที่เสี่ยง
6. สนับสนุนกลุ่มเปราะบางในภาวะวิกฤติ เช่น นักเรียน นิสิต ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ให้สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง
7. เสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกของประชาชนในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ ผ่านกิจกรรมให้ความรู้ในโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในตำบลแม่กา มีลักษณะของการบูรณาการหลายภาคส่วนอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนแนวคิดของ “การจัดการภัยพิบัติแบบมีส่วนร่วม (Participatory Disaster Management)” ที่เน้นการรวมพลังของชุมชนในทุกขั้นตอนของวงจรภัยพิบัติ (disaster management cycle) ตั้งแต่ การป้องกัน การเตรียมความพร้อม การตอบสนอง ไปจนถึง การฟื้นฟู [17] การมีส่วนร่วมในระดับชุมชนที่พบในพื้นที่ศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ Pretty (1995) ที่จำแนกระดับของการมีส่วนร่วมไว้ว่า “การมีส่วนร่วมเชิงรุก (interactive participation)” ซึ่งประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ [18] ซึ่งในตำบลแม่กา ก็พบว่าทุกกลุ่ม เช่น วัด โรงเรียน อาสาสมัคร มหาวิทยาลัย และกลุ่มหอพัก ร่วมกันจัดการภัยอย่างเข้มแข็ง นอกจากนี้ วิจัย กรรณสูตร (2562) ได้ศึกษาการจัดการน้ำท่วมชุมชนลุ่มน้ำยม จังหวัดสุโขทัย พบว่าความสำเร็จของการจัดการน้ำท่วมมักเกิดจาก “ทุนทางสังคม” และ “เครือข่ายแนวราบ” ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล แรงงาน ทุน และความไว้วางใจ เช่นเดียวกับกรณีของแม่กา ที่ชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ทำให้สามารถระดมความร่วมมือได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม อุปสรรคหลายประการที่พบในพื้นที่แม่กา เช่น การขาดงบประมาณ ขาดผู้เชี่ยวชาญ และเครื่องมือเฉพาะทาง ยังคงเป็นปัญหาซ้ำซากในหลายพื้นที่ [19] เกษมสันต์ หงษ์ชยางกูร (2560) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารจัดการอุทกภัยในจังหวัดชัยภูมิ พบว่าหน่วยงานท้องถิ่นขาดความต่อเนื่องด้านงบประมาณและการวางแผนระยะยาว ส่งผลให้ไม่สามารถลงทุนในระบบป้องกันน้ำท่วมหรือฝักอบรมบุคลากรได้อย่างเพียงพอ ในด้านของกลไกการเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) ผลการศึกษานี้เสนอให้มีการพัฒนาระบบแจ้งเตือนผ่านหลายช่องทาง [21] ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ UNISDR (2006) ที่ระบุว่า ระบบเตือนภัยที่ดีต้องมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับภัยและความเสี่ยง การเฝ้าระวังและพยากรณ์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และความสามารถของชุมชนในการตอบสนอง ในประเด็นการฝักอบรมและสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร [20] การศึกษาวิจัยของณัฐพงษ์ ภูแก้ว (2563) ศึกษาการจัดการอาสาสมัครภัยพิบัติในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พบว่า การฝักอบรมซ้ำอย่างต่อเนื่อง การให้บทบาทที่ชัดเจน และการสนับสนุนอุปกรณ์ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อเหตุการณ์จริงได้อย่างชัดเจน [22]

จากผลการศึกษาริวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การจัดการอุทกภัยเป็นการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกันของภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาครัฐ ซึ่งมีการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการรับมือภัยพิบัติ ได้แก่ การเตรียมการ การตอบสนอง การฟื้นฟู และการป้องกันในอนาคต ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของชนิษฐา และคณะ (2558) ที่พบว่าเครือข่ายองค์กรชุมชนในคาบสมุทรมหานคร จังหวัดสงขลา มีการประสานงานอย่างเป็นระบบ และมีการบูรณาการของภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคมในการจัดการภัยพิบัติ ทั้งนี้การมีศูนย์ประสานงานและระบบข้อมูลที่ชัดเจนช่วยให้การจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ [10]

สำหรับส่วนของผลการดำเนินงานและปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรค พบว่าการร่วมมือของชุมชนและภาคีเครือข่ายถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพในการจัดการภัยพิบัติ ในขณะที่อุปสรรคด้านการเข้าถึงพื้นที่ การขาดเครื่องมือและบุคลากรที่เชี่ยวชาญ และข้อจำกัดด้านงบประมาณ เป็นปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของไททัศน์ และคณะ (2557) ที่พบว่าอุปสรรคสำคัญของการจัดการอุทกภัยในเทศบาลนครนนทบุรี คือ ปัญหาด้านงบประมาณ การบริหารจัดการในภาวะวิกฤต และการขาดวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ รวมถึงความล่าช้าในการดำเนินงาน [11]

สำหรับด้านแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้ได้เสนอแนวทางสำคัญหลายประการ เช่น การพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า การฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุ การจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัคร และการบูรณาการเชิงโครงสร้างกับองค์กรท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการจัดการภัยพิบัติของชุมชน ได้แก่ ประสิทธิภาพรับมือภัย ความตระหนักรู้ ทูทางสังคม นโยบายภาครัฐ และผู้นำชุมชน โดยผู้นำและเครือข่ายชุมชนถือเป็นกำลังสำคัญในการบริหารจัดการภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ [12]

ผลการศึกษารูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กา พบว่า รูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กาเป็นระบบการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันของภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาครัฐที่มีการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม (Preparedness) การตอบสนอง (Response) การฟื้นฟู (Recovery) และการป้องกันในอนาคต (Mitigation) ซึ่งประกอบด้วยการทำงานร่วมกันหลายภาคส่วน

- ภาคประชาชน เช่น ผู้ประกอบการในพื้นที่เสี่ยง ดำเนินการจัดการตนเองเบื้องต้น เช่น การยกของขึ้นที่สูง การเตรียมกระสอบทราย และการแจ้งเตือนในกลุ่มหอพักและร้านค้าร่วมกัน
- ภาคประชาสังคม ได้แก่ พระสงฆ์ นิสิตจิตอาสา และผู้มีจิตอาสาในชุมชน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมแจกจ่ายสิ่งของ อุปกรณ์ฟื้นฟู และเยียวยาจิตใจ

- ภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยพะเยา เช่น กองกิจการนิสิตและสำนักงาน ปก.จังหวัดพะเยา มีบทบาทในการตั้งศูนย์ประสานงาน จัดหาและจัดสรรทรัพยากร รวมถึงการวางแผนการจัดการเชิงโครงสร้างในระยะยาว

จะเห็นว่าลักษณะการจัดการนี้เป็นการรวมพลังจากทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียม มีการประสานงานและแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการรับมือกับภัยพิบัติและส่งผลให้การตอบสนองเป็นไปอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

ผลการดำเนินงานตลอดจนปัจจัยที่เอื้อและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน พบว่า การดำเนินงานจัดการอุทกภัยในพื้นที่ตำบลแม่กามีผลเชิงบวกที่ชัดเจนในด้านการบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยและการกระจายความช่วยเหลือในพื้นที่ต่างๆ โดยความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานมีความเข้มแข็ง ปัจจัยที่เอื้ออำนวย ได้แก่ ความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน ความร่วมมือจากเครือข่ายภาคีหลากหลาย เช่น ภาครัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย รวมถึงการมีทรัพยากรพื้นฐาน เช่น โรงครัวกลางและอาสาสมัครที่พร้อมสนับสนุน อย่างไรก็ตาม อุปสรรคที่พบ ได้แก่ การเข้าถึงพื้นที่ประสบภัยที่ยากลำบากเพราะน้ำท่วมสูงและโคลน การประสานงานที่ยังไม่เป็นระบบ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและล่าช้าในการแจกจ่ายความช่วยเหลือ รวมถึงการขาดแคลนเครื่องมือเฉพาะทาง บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ และงบประมาณสำรองสำหรับแผนรับมือระยะยาว ปัญหาเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไททัศน์ และคณะ (2557) ที่ชี้ให้เห็นอุปสรรคด้านงบประมาณและการบริหารจัดการภาวะวิกฤติ [11] รวมถึงการศึกษาของ ชนิษฐา และคณะ (2558) ที่เน้นความสำคัญของระบบการประสานงานและศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนที่มีประสิทธิภาพ [10]

สำหรับแนวทางการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้และเปรียบเทียบกับแนวทางในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา พบว่าการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กา ควรเน้นแนวทางสำคัญดังนี้

1. พัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าในระดับชุมชน โดยใช้ช่องทางที่เข้าถึงง่ายและหลากหลาย เช่น เสียงตามสาย กลุ่มไลน์ชุมชน และวิทยุท้องถิ่น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแจ้งเตือน
2. จัดทำแผนเผชิญเหตุและฝึกซ้อมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมจริงจัง เพื่อเสริมสร้างความพร้อมและความเข้าใจร่วมกัน
3. จัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครด้านภัยพิบัติในระดับตำบลและหมู่บ้าน พร้อมทั้งจัดอบรมและสนับสนุนอุปกรณ์จำเป็น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือภาวะฉุกเฉิน
4. สร้างกลไกบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมการจัดการสิ่งของบริจาค งบประมาณ และเครื่องมือ รวมทั้งกระจายความช่วยเหลืออย่างเป็นธรรมและโปร่งใส

5. บูรณาการวางแผนเชิงโครงสร้างร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา เช่น การขุดลอกคลอง ปรับปรุงระบบระบายน้ำ และแผ้วถางพื้นที่เสี่ยง เพื่อแก้ไขปัญหาเชิงสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน
6. สนับสนุนกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ นักเรียน และนิสิต ให้เข้าถึงความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงในทุกช่วงเวลา
7. เสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกของประชาชนผ่านกิจกรรมให้ความรู้ในโรงเรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความพร้อมรับมือภัยพิบัติในระยะยาว

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ที่เน้นบทบาทผู้นำชุมชนและทุนทางสังคม รวมถึงการส่งเสริมความตระหนักและประสบการณ์การรับมือภัยพิบัติของชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการภัยพิบัติอย่างยั่งยืน [12]

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลแม่กา เป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาครัฐ มีการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดการภัยพิบัติ ผลการดำเนินงานแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือที่เข้มแข็งและการบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็ว แต่ยังคงมีอุปสรรคหลายด้านที่ต้องได้รับการแก้ไข ทั้งนี้ แนวทางการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมควรเน้นการพัฒนา ระบบเตือนภัยล่วงหน้า การฝึกซ้อมแผน การเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร และการวางแผนเชิงโครงสร้างในระดับท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการจัดการภัยพิบัติ หน่วยงานท้องถิ่นควรส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคประชาสังคม และภาครัฐ เพื่อเพิ่มความร่วมมือและการประสานงานอย่างเป็นระบบ พัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย เช่น ผ่านสื่อออนไลน์และชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแจ้งเตือนและตอบสนอง จัดตั้งและฝึกอบรมเครือข่ายอาสาสมัครด้านภัยพิบัติในระดับชุมชนและตำบล พร้อมสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็น วางแผนและดำเนินการบูรณาการเชิงโครงสร้างร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบระบายน้ำ และจัดการพื้นที่เสี่ยงอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติในทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และเด็ก และควรจัดสรรงบประมาณสำรองและพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการภัยพิบัติ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือเหตุการณ์ภัยพิบัติที่ซับซ้อนในอนาคต การนำข้อเสนอแนะเหล่านี้ไปปฏิบัติ จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทำให้การจัดการอุทกภัยในพื้นที่ตำบลแม่กา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

สำหรับข้อเสนอเพื่อการพัฒนาในเชิงนโยบาย ผลการศึกษาครั้งนี้อาจชี้ให้เห็นว่า แนวทางการจัดการอุทกภัยที่ยั่งยืนต้องอิงกับหลักการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานชุมชน (Community-Based Disaster Risk Management – CBDRM) ที่ให้ความสำคัญกับการประเมินความเสี่ยงร่วมกัน การวางแผนร่วมกัน และการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนเองเป็นหลัก ซึ่ง IFRC (2011) ระบุว่า CBDRM เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการสร้างภูมิคุ้มกันของชุมชนต่อภัยพิบัติในเชิงนโยบาย หน่วยงานท้องถิ่นควรสนับสนุนการจัดตั้ง “ศูนย์จัดการภัยพิบัติประจำตำบล” อย่างเป็นระบบ จัดสรร “งบประมาณสำรองฉุกเฉิน” สำหรับสถานการณ์ภัยพิบัติโดยตรง พัฒนา “คลังเครื่องมือกลาง” ที่สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว และส่งเสริมให้มี “การศึกษาภัยพิบัติในหลักสูตรโรงเรียน” เพื่อปลูกฝังความรู้ในระยะยาว [20]

การศึกษานี้ได้แสดงให้เห็นว่าการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในตำบลแม่กา เป็นรูปแบบที่สะท้อนถึงพลังของการบูรณาการภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดการในช่วงวิกฤตที่ต้องอาศัยเครือข่าย ความไว้วางใจ และการประสานงานอย่างเป็นระบบ จุดแข็งของพื้นที่แม่กาคือ “ทุนทางสังคม” และ “ความร่วมมือแบบแนวราบ” ที่ควรนำไปเป็นต้นแบบการจัดการภัยพิบัติในพื้นที่อื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ศึกษาผลกระทบของการมีส่วนร่วมต่อความยั่งยืนของการจัดการอุทกภัย เพื่อศึกษาว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับครัวเรือน หมู่บ้าน และท้องถิ่น ส่งผลต่อความยั่งยืนของระบบจัดการอุทกภัยอย่างไร โดยอาจใช้ตัวชี้วัดด้านความยั่งยืน เช่น ความต่อเนื่องของกิจกรรม การจัดสรรงบประมาณในพื้นที่ การรับรู้ของชุมชน
2. พัฒนาเครื่องมือประเมินระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการอุทกภัย เพื่อสร้างแบบวัดหรือดัชนีระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน (การวางแผน การตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติ การติดตามประเมินผล) โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก
3. เปรียบเทียบรูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่อื่น โดยศึกษาเปรียบเทียบกับตำบลใกล้เคียง หรือพื้นที่ที่มีภูมิประเทศ ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน วิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่าง รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลว
4. การศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการอุทกภัยโดยชุมชน เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันเตือนภัย ระบบแจ้งเตือนผ่านไลน์กลุ่ม หรือการใช้ GIS เพื่อวางแผนรับมือ ศึกษาความพร้อมของชุมชนในการใช้เทคโนโลยี และผลของการใช้เทคโนโลยีต่อประสิทธิภาพการจัดการ

5. การศึกษาศักยภาพและบทบาทของเครือข่ายองค์กรชุมชนในการจัดการภัยพิบัติแบบองค์รวม ขยายจาก “อุทกภัย” ไปสู่ภัยพิบัติประเภทอื่น เช่น วาตภัย ดินถล่ม ไฟป่า โดยศึกษาว่า เครือข่ายองค์กรชุมชนสามารถทำหน้าที่อย่างไรใน “การจัดการภัยพิบัติแบบองค์รวม” (Disaster Risk Reduction: DRR)
6. วิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อทดลองใช้แนวทางที่เสนอในงานวิจัยครั้งนี้ นำแนวทางที่เสนอไปทดลองใช้จริงในพื้นที่ (เช่น การจัดตั้งคณะทำงานชุมชน การซ้อมแผนรับมือ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลน้ำท่วมชุมชน) ติดตามและประเมินผลลัพธ์ในระยะ 6 เดือน - 1 ปี เพื่อหาข้อดี ข้อจำกัด และ แนวทางการปรับปรุง

เอกสารอ้างอิง

- 1) THE STANDARD. เมื่ออุณหภูมิโลกสูงเกิน 1.5 องศาเซลเซียส สัญญาณเตือนภัยมนุษย์ครั้งร้ายแรงที่สุด [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://thestandard.co/global-temperatures-exceed-1-5-degrees-celsius/>
- 2) Green Network. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) และภาวะโลกร้อน (Global Warming) ความหมาย สาเหตุ และผลกระทบ [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.greennetworkthailand.com/climate-change-%E0%B9%81%E0%B8%A5%E0%B8%B0-global-warming-%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3/>
- 3) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2559.
- 4) จังหวัดพะเยา. น้ำป่าไหลหลาก!!! จุดบริเวณย่านชุมชน ม.พะเยา [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก <http://www.phayao.go.th/allnew/2024/09/17/%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B3%E0%B8%9B%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B9%84%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%AB%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%81-%E0%B8%88%E0%B8%B8%E0%B8%94%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%A7/>
- 5) รัฐบาลไทย. ด้านความมั่นคง [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/88099>

- 6) Thai PBS. “ด่วน! น้ำทะเลล้นหน้า ม.พะเยา เร่งอพยพคนออกจากพื้นที่ [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/344279>
- 7) มหาวิทยาลัยพะเยา. ม.พะเยา เปิดศูนย์พักพิงชั่วคราว และจัดตั้งศูนย์ประสานงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมบริเวณหน้ามหาวิทยาลัย [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.up.ac.th/NewsRead.aspx?itemID=32826#:~:text=17%2F9%2F2567%2014%3A,%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B9%80%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%B2>
- 8) จังหวัดพะเยา. ประชุมศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ป้องกัน และแก้ไขปัญหาสถานการณ์อุทกภัยน้ำป่าไหลหลากบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยพะเยา [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก <http://www.phayao.go.th/allnew/2024/09/17/%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B8%A8%E0%B8%B9%E0%B8%99%E0%B8%A2%E0%B9%8C%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%95-5/>
- 9) แนวหน้า. ระทึกอีก น้ำป่าหลากท่วมหอพักหน้า ม.พะเยา รอบ 2 [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก https://tna.mcot.net/region-1422985#google_vignette
- 10) ชนิษฐา ชุสุข, สายฝน แสงหิรัญ ทองประเสริฐ, จิตราวดี ลีตินันท์กร. เครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อการจัดการภัยพิบัติในคาบสมุทรสทิงพระ จังหวัดสงขลา. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2558.
- 11) ไททัศน์ มาลา, สุนทรชัย ชอบยศ, พิศาล พรหมพิทักษ์กุล. แนวทางในการจัดการอุทกภัย: กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรี. สถาบันพระปกเกล้า 2557; X: 77-105.
- 12) กัมปนาท วงษ์วัฒน์พงษ์. ชุมชนกับการจัดการภัยพิบัติ: กรณีศึกษาอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. วารสารพิภพ 2565; 20(1): 47-65.
- 13) ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ. ปภ. เพิ่มการ “แจ้งเตือนฝนตกหนัก” บน Mobile Application: Thai Disaster Alert [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://ndwc.disaster.go.th/ndwc/cms/7017?id=46249>
- 14) MGR Online. “โลกรวน” มหาวินาทีจากความเสื่อมถอยทางธรรมชาติที่ยากเกินแก้ [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9670000038484>

- 15) กรมอุตุนิยมวิทยา. อุทกภัย [เข้าถึงเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2567]. เข้าถึงได้จาก.
<https://tmd.go.th/info/%E0%B8%AD%E0%B8%97%E0%B8%81%E0%B8%A0%E0%B8%A2>
- 16) อังศุมาลิน อังศุสิงห์. ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. ระบบบัญชาการเหตุการณ์ (Thailand Incident Command System) เครื่องมือการจัดการในภาวะฉุกเฉินของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท เวิร์ด พรีนติ้ง จำกัด, 2566.
- 17) United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030. Geneva: UNDRR; 2015.
- 18) Pretty JN. Participatory learning for sustainable agriculture. World Development. 1995;23(8):1247–63.
- 19) วิชัย กระณสูตร. การจัดการน้ำท่วมชุมชนลุ่มน้ำยม จังหวัดสุโขทัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2562.
- 20) เกษมสันต์ หงษ์ชยางกูร. ปัญหาการบริหารจัดการอุทกภัยในจังหวัดชัยภูมิ. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2560.
- 21) ณิชพงษ์ ภูแก้ว. การจัดการอาสาสมัครภัยพิบัติในพื้นที่จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2563.
- 22) United Nations International Strategy for Disaster Reduction (UNISDR). Developing Early Warning Systems: A Checklist. Geneva: UNISDR, 2006.
- 23) International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). Community-Based Disaster Risk Management: A Guide for Policy Makers and Practitioners. Geneva: IFRC, 2011.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ประเด็นคำถาม	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	
กลุ่มตัวแทนภาคประชาชน				
บริบทของพื้นที่ด้านภูมิศาสตร์	1	1	0	0.67
สภาพเศรษฐกิจ สังคม	1	1	1	1
สถานการณ์ภัยพิบัติอุทกภัยป่าไหลหลากที่เกิดขึ้นจากอดีตถึงปัจจุบัน	1	1	1	1
การจัดการภัยพิบัติ ในอดีต จนการก่อเกิดและขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนในพื้นที่	0	1	1	0.67
รูปแบบการจัดการภัยพิบัติ ของเครือข่ายองค์กรชุมชน	1	1	1	1
การจัดการภัยพิบัติ ในอดีต จนการก่อเกิดและขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนในพื้นที่	1	0	1	0.67
รูปแบบการจัดการภัยพิบัติ ของเครือข่ายองค์กรชุมชน	1	1	1	1
ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานต่อภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาครัฐ	1	1	1	1
กลุ่มตัวแทนภาคประชาสังคม				
รูปแบบการจัดการภัยพิบัติ ของเครือข่ายองค์กรชุมชน	1	1	1	1
ผลเบื้องต้นของการจัดการภัยพิบัติ ของเครือข่ายองค์กรชุมชน	1	1	1	1
ปัจจัยที่เอื้อและที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการภัยพิบัติ ในชุมชน	1	1	1	1
ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานต่อภาคประชาชน ภาคประชาสังคม และภาครัฐ	1	1	1	1

กลุ่มตัวแทนหน่วยงานราชการ				
มุมมองของหน่วยงานราชการทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นต่อการจัดการภัยพิบัติฯ ของเครือข่ายองค์การชุมชน	1	1	1	1
ผลเบื้องต้นของการจัดการภัยพิบัติฯ ของเครือข่ายองค์การชุมชน	1	1	1	1
ปัจจัยที่เอื้อและที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการภัยพิบัติฯ ในชุมชน	1	1	1	1
ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานต่อภาคประชาชน ภาคสังคม และภาครัฐ	1	1	1	1

ภาคผนวก ข
เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
The Human Research Ethics Committee of University of Phayao on Humanities and Social Sciences
19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000 เบอร์โทรศัพท์ 05446 6666

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากลได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

ชื่อโครงการ : รูปแบบการจัดการอุทกภัยอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
: Participatory flash-flood crisis management model in the area of Mae Ka Subdistrict, Mueang District, Phayao Province

เลขที่โครงการวิจัย : HREC-UP-HSS 2.2/190/68

ผู้วิจัยหลัก : นางสาวกิตติยา เขียวงาม

สังกัดหน่วยงาน : กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา

ที่ปรึกษา : ดร.วุฒิชัย ไชยรินคำ, ดร.จารุวรรณ โปษยานนท์

สังกัดหน่วยงาน : กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา

วิธีทบทวน : แบบเร่งรัด (Expedited)

รายงานความก้าวหน้า : ส่งรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี หรือส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ หากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นก่อน 1 ปี

ลงนาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทิพย์ เสมอเชื้อ)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วันที่รับรอง : 18 มิถุนายน 2568

วันหมดอายุ : 18 มิถุนายน 2569

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขตั้งที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล นางสาวกิตติยา เขียวงาม
วัน เดือน ปี เกิด 26 พฤษภาคม 2530
ที่อยู่ปัจจุบัน 81 ม.6 ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา 56000
ที่ทำงานปัจจุบัน กองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการมหาวิทยาลัยพะเยาจิตอาสา (UPSR)

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. 2554 – ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยพะเยา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2553 ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

